

Vooraf.

Sinds de zomer 2019 bespreken we in de feminismegroep steeds een artikel uit 'De nieuwe feministische leeslijst' samengesteld door Marja Pruis, 2019 en uitgegeven door De Groene Amsterdammer. Hierin worden 'oude' feministische boeken uit de Tweede Feministische golf besproken door een jongere vrouw.

Hoe kijken we zelf, als oudere vrouwen, terug op deze tijd en wat vinden we van de boekbesprekingen door de jongere vrouwen? Onze meningen verschilden aanzienlijk. Een middag wordt steeds voorbereid door twee vrouwen en ze schrijven een verslag.

In dit artikel een verslag van onze discussie over de #MeToo beweging. Omdat er steeds weer nieuwe ontwikkelingen zijn hebben we dit verslag aangevuld met de meest recente informatie.

#MeToo discussie in de Feminismegroep begin 2020

Met o.a. tegendraadse opvattingen van Germaine Greer over de #MeToo beweging.

Het artikel van Xandra Schutte over 'The female Eunuch' was aanleiding om ons uitgebreid te verdiepen in Greers opvattingen, mede in het kader van de #MeToo beweging en het proces tegen Harvey Weinstein en uitlatingen van Trump.

Als voorbereiding zijn er twee stukken door Bernardine geschreven.

- Één inleiding over 'The female Eunuch' (1970), het laatste boek van Germaine Greer 'On rape' (2018) en het artikel van Xandra Schutte 'De revolte van de cunt'.

Met een aantal discussiepunten, zie pagina 8

- En een inleiding over het net uitgekomen boek 'She Said' van Jodi Kantor en Megan Twohey, Bloombury, 2019, over de aanklachten tegen Weinberg. Het is vertaald in het Nederlands met de titel 'Zij Zei', najaar 2019. Ook hier een aantal vragen, zie pagina 9.

De middagen zijn voorbereid door Bernardine Ensink en Marjan Nieuwenhuis. Er waren steeds 10 vrouwen aanwezig.

Verslag van de discussies in de WOUW Feminisme groep van 8 januari en 19 februari 2020

Verslag WOUW Feminisme groep wo 8 januari 2020 14 uur

We kiezen ervoor om te beginnen met het boek 'She Said' (vertaald najaar 2019, 'Zij Zei') van Jodi Kantor en Megan Twohey over de aanklachten van vrouwen over de filmproducent Harvey Weinstein, omdat dit het meeste aansloot bij de actualiteit.

Ook het artikel in de Groene, 'MeToo en de rol van omstanders', 20 december 2017, is erbij betrokken.

Ter herinnering: In Nederland speelde in de publiciteit het rumoer rondom Job Gosschalk, van de toneelschool in Amsterdam.

Actueel: Het proces tegen Weinstein is maandag 6 januari begonnen met het samenstellen van een jury. Vanwege de rechtspraak met een jury is het zeer de vraag of Weinstein veroordeeld wordt.

Verslag

Bernardine houdt een inleiding over 'She Said', zie ook pagina 9.

De voornaamste punten van deze inleiding waren:

1. Harry Weinstein is een bekende filmproducent, over wiens misdragingen twee journalisten van de New York Times uitvoerig hebben gerapporteerd. Aanleiding tot het onderzoek naar de relatie 'machtige mannen en seksuele misdragingen' was Trumps uitspraak 'grasp them by he pussy'. Weinstein heeft zich behalve tegenover allerlei jonge vrouwen, die een filmrol wilden, ook misdragen t.o.v. meisjes in de twintig, die productie assistente of receptioniste waren. Circa 100 vrouwen hebben seksueel grensoverschrijdend gedrag gemeld. Hij gedroeg zich als een feodale vorst die zich het recht op seksualiteit van de jonge vrouwen in zijn bedrijf opeiste.
2. In het New York Times artikel wordt vooral de nadruk gelegd op de enorme druk, die Weinstein uitoefende om vrouwen hun mond te laten houden. Vaak ging dit gepaard met contracten waarin werd opgenomen dat zij een enorme som geld zouden moeten betalen bij het doorbreken van het stilzwijgen. Er was een leger advocaten voor hem werkzaam. Er werd heel actief ingezet op reputatieschade door roddeljournalisten bij sterren, die iets lieten doorschemeren.
3. Iedereen op het bedrijf keek weg, ook wanneer het duidelijk was dat jonge vrouwen opeens vertrokken zonder opgave van reden. Ook het castingbureau die jonge actrices doorstuurde naar Weinstein keek weg. Als je een rol wilde moest je het gedrag van Weinstein voor lief nemen en er zeker niet over praten. De geldschieters kwamen pas in actie toen bleek dat hij het geld bedoeld voor het maken van films besteedde aan afkoopsommen om vrouwen te laten zwijgen, aan het huren van een hotelkamer voor privédoeleinden, aan privé vliegreisjes etc.

Het geval Weinstein staat niet op zich. Er hebben de afgelopen periode meerdere vergelijkbare gevallen voorgedaan en de vraag is in hoeverre het onder machtige mannen de gewoonte is om zich seksuele misdragingen te permitteren, zonder dat de omgeving ingrijpt.

Opmerkingen en discussie

Het verhaal van Bernardine roept veel reacties op en al gauw komen er al allemaal vragen en opmerkingen tussendoor.

Bijvoorbeeld:

- Hoe kun je jezelf feministe noemen terwijl je de misstanden van Weinstein onder tafel werkt. Namelijk door geld te verdienen met het opstellen van contracten met zwijggeld voor getroffen vrouwen en met de clausule dat ze een boete krijgen als het misbruik in de publiciteit komt.
- Hoe kan het dat iedereen wist wat er zich bij Weinstein afspeelde, en enkelen er zelfs rechtstreeks aan meewerkten, maar dat iedereen 'wegkeek'. Zie ook het artikel uit de Groene.
- Tot 40 jaar geleden vond iedereen, ook de meeste vrouwen, dat verkrachte en misbruikte vrouwen dit aan zichzelf hadden te danken en dat incest niet bestond.
- Vrouwelijke seks is te koop, koopwaar. De hoogste tijd dat vrouwen hun seksualiteit terugnemen. Gebeurt dat nu via #MeToo?
- Om het misbruik aan te pakken heb je niet veel aan het rechtssysteem, want misbruik is moeilijk in de rechtszaal aan te tonen.
- In hoeverre breidt de #MeToo-discussie zich uit naar de privésfeer? Gaat dit nog gebeuren?
- In hoeverre steunen vrouwen elkaar?

- Denk bv aan Clinton en Monica Lewinsky. Bijna iedereen veroordeelde in de jaren negentig Monica, ook feministische vrouwen. Er was weinig solidariteit met haar en ze had een zwijgplicht tot 2002, ik vond het schokkend. Langzamerhand wordt er meer bekend over hoe het allemaal gegaan is en wat het voor Monica heeft betekend.
- De #MeToo beweging gaf vrouwen de moed om ondanks de kans op reputatieschade publiekelijk voor hun ervaringen uit te komen. Openheid, onderlinge steun en gezamenlijke optreden zijn nodig om het grensoverschrijdende gedrag van machtige mannen aan de kaak te stellen. - #MeToo zijn getuigenissen, er is nog geen theorie over.
- #MeToo is een eerste veroordeling door vrouwen.

Pauze

Na de pauze gaan we verder, want we zijn nog lang niet uitgepraat.

Enkele ervaringen in de groep op aanranding en verkrachting wat we zelf hebben meegemaakt:

- verstijven. Is een automatische reactie die praktisch niet te beïnvloeden is.
- worden kwaad, zo kwaad dat dit de ander afschrikt en afdruipt.
- gaan lachen en toegeven.

We hebben verschillende ervaringen met dit onderwerp;

- nog nooit iets in deze richting zelf meegemaakt, en ook niet in de eigen omgeving. Voelt zich daardoor wat ongemakkelijk bij deze discussie.
- komt van het platteland, speelde het daar niet of minder?
- hoe zit het met zonen, broers en andere familieleden en bekenden? Zeg je er iets van of zwijg je, verbreek je het contact?
- eigen ervaringen.

De discussie eindigde met het al dan niet omarmen van de Bonobo's manier, waarin de vrouwen onmiddellijk voor elkaar opkomen als een van hen agressief door een man wordt benaderd.

Toelichting van Bernardine op haar werkervaringen bij het Ministerie van Justitie en de Universiteit van Amsterdam.

In 1978 schreef ik op verzoek van het Ministerie van Justitie een onderzoeksvoorstel naar de vraag waarom er toch zo weinig vrouwen 's avonds alleen over straat gaan. Hun stelling was dat dit was gemotiveerd door een angst die nergens op gegrond was, omdat onderzoek van het Ministerie uitwees dat er heel weinig vrouwen lastig werden gevallen. Hun definitie en operationalisatie van het begrip seksuele misdragingen was bijzonder beperkt. Wij hebben (Francine Albach en ikzelf) ons lang bezig gehouden met de definitie van seksueel geweld en wat daaronder zou moeten vallen (seksuele misdragingen van onbekenden; date rape, seksuele intimidatie op de werkplek, in het huwelijk en seksueel misbruik als kind meegemaakt). We kregen in een representatief onderzoek percentages boven water, die ons steil achterover deden vallen. Dit waren de eerste Nederlandse cijfers. Verder gaven vrouwen aan vooral woedend te zijn en niet zo zeer bang. De titel van ons rapport luidde 'Van overdreven angst naar gerechtvaardigde woede'. Door het Ministerie van Justitie werden we nogal aangevallen, omdat we ons niet aan de opdracht hadden gehouden. In de werkgroep vrouwenstudies waren de reacties gemengd, ook omdat men zich niet wilde richten op 'slachtoffers'. Het onderzoek had wel veel gevolgen, omdat het Ministerie van Sociale Zaken met behulp van onze resultaten, grootschalige onderzoeken liet uitvoeren

door Nel Draaier en Renée Römkes naar resp. de omvang van seksueel misbruik en vrouwenmishandeling.

Mijn promotie bij de vakgroep psychonomie van de Universiteit van Amsterdam, bij twee bekende hoogleraren Nico Frijda en Walter Evereard, verliep aanvankelijk zeer succesvol. Het faculteitsbestuur wilde met steun van de hoogleraren een vervolgaanstelling voor mij regelen. Inmiddels was Harold Merkelbach begonnen met zijn aanvallen. Therapeuten en/of onderzoekers hadden van alles aan vrouwen gesuggereerd. Bij elke lezing die ik hield was Merkelbach met zijn aanvallen aanwezig.

Niet alleen in Nederland maar ook in de VS e.a. was er sprake van scherpe kritiek op hulpverleners en onderzoekers die zich bezighielden met seksueel misbruik van meisjes en vrouwen. Die kritiek richtte zich op de betrouwbaarheid van vroegkinderlijke herinneringen en kwam voort uit nieuwverworven inzichten dat mensen met 'dissociatieve verschijnselen' (veel voorkomende klacht) zeer suggestibel waren. Kon men ooit wel achterhalen wat er echt was gebeurd?

Hierna zakte de maatschappelijke beweging die zich bezighield met seksueel misbruikte meisjes in elkaar.

In dezelfde periode kwam door goed (internationaal, met name Amerikaans) journalistiek speurwerk het seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms katholieke kerk boven water. In Nederland werd de commissie Deetman ingesteld, die buiten de rechtsgang om toch schadeloos stelling van de slachtoffers heeft geregeld (2011).

Afspraken:

De volgende keer gaan we verder, o.a. over de inbreng van Germaine Greer m.b.t. seksueel geweld en #MeToo.

En met de vragen die zijn blijven liggen.

Verslag WOUW Feminisme groep wo 19 februari 2020 14 uur

Inhoudelijk gedeelte: **deel 2 #MeToo**, Germaine Greer

Toelichting door Bernardine bij (1) en (2)

Ze heeft opnieuw het boek 'The female Eunuch' gelezen, en het stuk van Xandra Schutte. Het viel Bernardine op dat veel uit The female Eunuch weliswaar achterhaald is, maar nog zeer goed toepasbaar op de huidige discussie over #MeToo, zie (2).

(1). Greer valt in haar laatste boek 'on rape' (2018) vooral het zeurderige slachtofferschap aan van de #MeToo beweging. We bespreken de opvatting zoals door Greer naar voren is gebracht.

Discussie over: Is #MeToo een slachtofferbeweging?

* We vinden dat #MeToo niet alleen over slachtofferschap gaat. De #MeToo beweging roept vrouwen, die te maken hebben gehad met grensoverschrijdend gedrag van mannen, juist op om elkaar te steunen en elkaar te geloven.

* Steun is onder andere belangrijk omdat het rechtssysteem vrouwen, die te maken hebben met grensoverschrijdend gedrag, onvoldoende beschermt. Het meeste grensoverschrijdende

gedrag vindt plaats zonder dat er getuigen aanwezig zijn. Verder wordt het gedrag van vrouwen in deze situaties eindeloos onder het vergrootglas gelegd om te kijken of haar geen enkele blaam treft.

*De #MeToo beweging roept juist op tot een opstand tegen deze machteloze situatie en geeft vooral jonge vrouwen moed om tegen deze vorm van het 'castreren' van vrouwen in opstand te komen.

* Verder geeft het vrouwen de mogelijkheid om over hun ervaringen te praten en te verwerken en heel belangrijk .... dat ze ondersteund worden door andere vrouwen. Uit het boek 'She said' blijkt dat vrouwen die te maken hebben met grensoverschrijdend gedrag nog steeds te maken krijgen met reacties als: daar moet je je maar overheen zetten, het hoort erbij, kán niet waar zijn, praat er maar niet over.

* Van veel andere vrouwen krijgen de #MeToo-ers onvoorwaardelijke steun, echter niet van alle vrouwen. Solidariteit is ontzettend belangrijk voor de verwerking van wat je is aangedaan. Solidariteit begon al bij Blijf van m'n Lijf. **#MeToo is vooral een oproep tot actie om je niet in je machteloosheid te blijven 'hangen'.**

*Seksualiteit kan vrouwen ook een wapen in de hand geven, macht geven, hem op zijn zwakke plek raken. Hoe dit zich verhoudt tot het niet solidair zijn van vrouwen onderling als het gaat om grensoverschrijdend gedrag blijft wat onduidelijk in onze discussie. Wordt er al snel gedacht dat zij aanvankelijk haar seksuele macht gebruikt heeft, en zich daarna is gaan beklagen?

(2). Greer beschrijft in haar eerste boek 'The female Eunuch' (1970) op een prachtige manier hoe vrouwen zich 'als lustobject' plooiën naar de wensen van de 'man'. Toelichting door B. Greer beschrijft dat vrouwen zich helemaal voegen naar 'zijn' seksuele wensen en daarbij 'zichzelf verliezen, zich laten castreren. Deze beschrijving laat zich prima toepassen op de eisen, die gesteld worden door machtige mannen aan vrouwen die een baan willen in de film, op het toneel of tv en de visuele media. De #MeToo beweging is ontstaan doordat deze 'machtige mannen' er nog een schepje bovenop deden en ook seksuele handelingen wilden in ruil voor een baan.

Voordat de omvang van seksueel geweld doordrong tot het publieke bewustzijn was men de mening toegedaan dat vooral de angst voor verkrachting 'vrouwen op hun plek' houdt.

Greer is ook in 2018 nog steeds die mening toegedaan.

Greer roept in haar eerste boek vrouwen op het lot in eigen handen te nemen. Laat je niet bang maken voor de verhalen over verkrachtingen, maar overwin je angst en kom in opstand. Neem vooral je seksualiteit in eigen handen.

Discussie: **Hoe gaan we er zelf mee om?**

*Te durven zijn wie je bent, dat geeft macht, maar dit moet je wel durven. Hoe ervaar je het als je merkt dat andere vrouwen wel op deze wijze hun macht inzetten? Wat doet dat met je en hoe stel je je dan op?

* Zitten mannen in de verliesrol? Veel vrouwen hebben het opeens met mannen te doen. Wat vinden wij daarvan?

*Seksuele voorlichting/opvoeding is belangrijk. We doen een rondje of we vroeger iets van voorlichting hebben gehad op school of in de gezinssituatie? Bijna niemand heeft voorlichting of informatie gehad. .

* Veel vrouwen hebben geen fysieke/emotionele ervaring bij het zien van erotische plaatjes of porno, terwijl ze wel lichamelijk opgewonden raken.

* Vrouwen kunnen het heft in eigen handen nemen. Een voorbeeld daarvan is het opzetten van een online cursus om het vallei-orgasme te leren ervaren. Al vele honderden vrouwen leerden het vallei-orgasme via de gratis online cursus. Ze kregen meer energie, meer zin in seks en ontwikkelden zich tot wijze, krachtige vrouwen. Daarnaast zijn er groepsbijeenkomsten.

Is #MeToo een maatschappelijke ontwikkeling?

Hier hebben we nog niet echt over gepraat. Zie o.a. de toegevoegde noties

Er komen wel steeds meer misstanden over #MeToo naar buiten met vergaande consequenties voor de betrokken (meestal) mannen en instituties. Niet omdat er door één vrouw (en in aanzienlijke mindere mate mannen) het onrecht dat haar is aangedaan naar voren wordt gebracht, maar door de hoeveelheid vrouwen die dezelfde misstand aankaarten o.a. via sociale media, tv, radio en artikelen in kranten.

Zoals afgelopen week. Uitgebreid artikel 'Vrijplaats voor verkrachting en machtsmisbruik' over het seksuele misbruik in de Zweedse Academie, Volkskrant van 15 febr.

En 'Boy Scouts of America vraagt faillissement aan om schadeclaims wegens seksueel misbruik te overleven', zie bijlage Volkskrant 18 febr.

En ook de film Bombshell is uitgekomen, dit is de eerste #MeToo film.

Het proces tegen Weinstein loopt deze week waarschijnlijk goed af voor hem, namelijk dat hij onschuldig is, maar heeft enorme schade aan z'n reputatie toegebracht. Voor afloop van proces, zie toegevoegde notities.

Niet toegekomen aan discussiepunt c: 'Wat vind je van Greers denkbeeld dat vrouwen seksuele lusten bij mannen ontlokken, waardoor mannen hen haten en dat 'slechte seks' daarvan het gevolg is?'

Opmerking notulist: eigenlijk is er nog veel te bespreken.

Toegevoegd door notulist:

→ <http://Bbc.in/2VhRLUj>

BBC News (World) over the Harvey Weinstein rape trial, 24 febr 2020

"Harvey Weinstein has finally been held accountable for crimes he committed".

Manhattan District Attorney Cyrus Vance calls the former movie producer a "vicious serial sexual predator" Vertaling: Manhattan District Attorney Cyrus Vance noemt de voormalige filmproducent een "vicious seksueel roofdier".

"Eight women who have changed the course of history in the fight against sexual violence. [...] Rape is rape. Whether the survivor reports in an hour, in a year, or perhaps never. "

Verderop in het artikel de video van het getuigenverhoor van een van de ingehuurd spionnen van het bedrijf Black Cube door Weinstein. Hij heeft 91 vrouwen bespioneerd, d.w.z. o.a. ondervraagd als zogenaamde journalist van de Guardian, onder het mom om de situatie in Hollywood nu met 20 jaar geleden te vergelijken.

→ Bij Jinek kwam 20 februari een jonge vrouw van 24 jaar vertellen over het misbruik bij de sporttraining toen ze 14 jaar was. Door haar attente moeder is ze toen van de training afgehaald en gisteren was de rechtszaak tegen deze man. Ze vertelde waarom ze nooit eerder naar de politie was gegaan en wat voor invloed deze gebeurtenis op haar leven had gehad. Haar verhaal was indrukwekkend.

→ Wie zich met de kennis van nu verdiept in oudere songteksten, hoort met terugwerkende kracht de pijn die vrouwelijke singer-songwriters – zoals Alanis Morissette – afgelopen decennia met hun publiek probeerden te delen. Met een groot aantal voorbeelden, de songs zijn af te luisteren o.a. via YouTube.

→ Abraham de Swaan schrijft in z'n laatste boek 'Tegen de Vrouwen', 2019, dat volgens hem een juridische overwinning belangrijk is omdat het grenzen stelt. Door zo'n publiekelijk proces is duidelijk dat 'de maatschappij' dergelijk gedrag niet tolereert. Het was dan ook dieptreurig geweest als de rechter het gedrag van Weinstein niet had kunnen aanpakken. Dan zou dat een vrijbrief geweest zijn voor 'machtige bazen' om hun gang te gaan, omdat het toch niet aangepakt kan worden. Dit is een van de maatschappelijke consequenties van de overwinning van de aanklaagsters.

→ Publicaties Bernardine Ensink op het gebied van Seksueel geweld, vaak in samenwerking met steeds andere auteurs:

- Van overdreven angst naar gerechtvaardigde woede, Ensink en Albach, Vrouwenstudies, Universiteit van Leiden, 1983.
- Onderzoek naar de gevolgen van seksueel misbruik bij Meisjes, Ensink: Confusing Realities, Universiteit van Amsterdam, VU Press, 1992.
- Onderzoek naar de ontwikkeling van klachten na een verkrachting, Ensink en Berlo: Indringende herinneringen, NISSO studies Eburon Press, 1999.
- Zwangerschap ten gevolge van seksueel geweld, Van Son, Ensink en Akkermans, Eburon Press, 2003.
- Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld, Hoing, van Engen, Ensink, Vennix en VanWesenbeek e.a. Eburon Delft, 2003.
- Hoofdstuk 3 'Seksuele Trauma's' (Ensink) en hoofdstuk 5 'Effectstudies' (van Engen, Ensink, Honig en VanWesenbeek). In: Nelleke Nicolai, Handboek Psychotherapie na seksueel misbruik, De Tijdstroom, Utrecht, 2003.

Bijlages.

Boekbespreking 1.

Bespreking van 'De revolte van de cunt' en 'The female Eunuch' van Germaine Greer door Xandra Schutte uit De feministische leeslijst, Marja Pruis, 2019.

Schutte bespreekt in haar publicatie niet alleen het boek *The female Eunuch*, maar ook een nieuwer boek van Greer 'On rape' (2018): Ze schrijft dat verkrachting niet zou moeten worden gezien als een geweldsmisdrijf maar als 'bad seks'. Het zou seks zijn, die zich kenmerkt door gemakzucht, onverschilligheid en ongevoeligheid. Als een echtgenoot zich voor de bevrediging van zijn lusten seks heeft met zijn vrouw terwijl zij half slaapt en geen tekens heeft gegeven dat zij dat fijn vindt dan is dat geen verkrachting. Als er werkelijk geweld wordt gebruikt dan is dat een geweldsmisdrijf. Het is Greers reactie op de volgens haar zeurderige me-too beweging. Opmerking: Germaine Greer liep altijd al flink uit de pas van de feministisch consensus.

In haar eerste boek *The female Eunuch* beschrijft Greer de enorme kloof die heerst tussen de verwachtingen van vrouwen en mannen. Meisjes groeien op romantische gevoelens over de prins op het witte paard, zijn passief en afwachtend, terwijl jongens actief hun eigen seksuele behoeften proberen te bevredigen, maar de afhankelijkheid van hun behoeften tegelijkertijd verachten. Poep, pies (en seks) zijn vies en verachtelijk. Na een seksuele bevrediging met een partner verachten zij zichzelf en haten hun sekspartner vanwege hun schaamtevolle seksuele lust. Greer roept meisjes op tot revolutie, tot het onderkennen van hun eigen seksuele lusten en een actief seksueel bestaan. Neem het lot in eigen hand. Zelf is ze jaren groupie geweest. Het boek is geschreven in 1970.

Het roept o.a. de volgende discussiepunten op:

1. Heeft de seksuele revolutie de afgelopen 50 jaar veranderingen gebracht in de houding van jongens en meisjes t.o.v. seksualiteit? Heeft de beschrijving van Greer betrekking op de verleden tijd?
2. Wat vind je van het idee wat Greer naar voren bracht dat 'verkrachting' een beroepsrisico is van seksueel actieve vrouwen?
3. Wat vind je van haar denkbeeld dat vrouwen seksuele lusten bij mannen ontlocken, waardoor mannen hen haten en dat 'slechte seks' daarvan het gevolg is?
4. Vonden vrouwen in Nederland die opriepen tot seksuele revolutie het lastig om ook te kijken naar seksueel grensoverschrijdend gedrag omdat dit juist weer angst introduceert?
5. Hoe solidair zijn wij zelf?

Ter herinnering:

Wat gebeurde er 50 jaar geleden in Nederland?

- Heksennacht tegen seksueel geweld
- Acties als: Take back the street
- Vrouwenopvang, blijf van m'n lijf huizen

Boekbespreking 2. **'She Said' van Jodi Kantor en Megan Twohey, Bloombury, 2019.**
Vertaald in het Nederlands met de titel 'Zij Zei', najaar 2019

Het boek is een verslag van de moeite die het journalisten van de New York Times heeft gekost om vrouwen te laten spreken, die door de filmproducent Harvey Weinstein met grensoverschrijdend seksueel gedrag zijn geconfronteerd.

Directe aanleiding tot diepgravend onderzoek is Trumps uitspraak 'grasp them by the pussy'. De uitspraak impliceert dat seks wordt gebruikt als middel om vrouwen er onder te houden. In 'She Said' wordt het gedrag van één machtige man onderzocht. Het gonsde van de geruchten over Weinsteins gedrag, het kostte de journalisten zeer veel moeite om vrouwen aan het praten te krijgen. Een tiental vrouwen bleken met Weinstein een contract te hebben afgesloten en flink veel geld te hebben ontvangen. Ook feministische advocaten hielpen mee dergelijke contracten af te sluiten. Iedereen had er baat bij: Weinstein vanwege zijn reputatie, vrouwen waren bang voor hun tegenaanval met de nodige beschadigde effecten en advocaten omdat zij eraan verdienden. In het contract stond dat als zij zouden praten dat voor hen geweldige financiële consequenties zou hebben. Aanvankelijk heerste de mening dat Weinstein vooral aankomende sterretjes verleidde het bed met hem te delen voordat zij een rolletje in een film kregen. De New York Post ontdekte dat vooral contracten waren afgesloten met administratieve medewerksters, receptionistes, ed. Jonge meisjes die aan hun eerste baan begonnen en in een eerste ontmoeting met de baas uit werden genodigd op een hotelkamer, die speciaal voor dat doel werd gehuurd en dan flink onder druk werden gezet. Bleven zij zich verzetten na flinke intimidatie dan verdwenen ze uit het bedrijf, soms met een afkoopsom. Gaven ze op een tactische manier niet mee dan volgde later toch nog een 'aanranding/verkrachting'. Weinstein eigende zich het recht toe alle jonge vrouwen die in zijn productiebedrijf werkten seksueel te benaderen. Uiteindelijk hebben 80 vrouwen verklaard dat zij seksueel grensoverschrijdend gedrag van Weinstein hebben ervaren.

De journalisten beschrijven vooral het proces hoeveel moeite het hen heeft gekost om vrouwen te laten praten, omdat iedereen bang was voor de gevolgen daarvan. Slechts als vrouwen elkaar steunen die hetzelfde hebben meegemaakt lukt het om de angstcultuur bij vrouwen te doorbreken. Neem een voorbeeld aan de Bonobo's die gezamenlijk optreden als een man agressief is tegen een van hen.

Discussiepunten

6. Het gaat in het boek 'She Said' vooral over 'seksuele intimidatie' op de werkplek door machtige mannen en de onmacht van iedereen om daartegenover op te treden.

Hoe staan we daar zelf in? Zie artikel in de Groene van 20 december 2017

7. Vertrouwenscommissies helpen vaak de baas om affaires in de doofpot te stoppen. Ook (feministische) advocaten doen dat in feite, ze verdienen eraan. Probleem: niemand is er bij geweest, geen bewijzen. Wat vinden wij van vertrouwenscommissies en advocaten?

8. De me-too discussie meanderde in Nederland na de schorsing van een toneeldocent (Job Gosschalk) naar de discussie over de omgangsvormen tussen jongens en meisjes en naar verbetering in communicatie. Hoe staan wij in deze discussie?

9. Was het niet beter geweest om zich te beperken tot het onderwerp 'seksuele intimidatie' door werkgevers (omroepbazen etc.) en te bespreken hoe je een angstcultuur bij vrouwen kan doorbreken?

10. Hoe zit het met huiselijke geweld?

11. Wanneer gaan vrouwen elkaar steunen?